

Noorte kaasamine erakondade tegevusse 2005. aasta kohalike valimiste näitel

Priit Kallakas (RiTo 18), Tartu Ülikooli võrdleva poliitika magistrant

Noorte kaasamine valimisnimekirjadesse ja erakonna juhtorganitesse on erakondadele nende tulevikku silmas pidades eluliselt tähtis.

Sotsiaalteadlased, kes on valimisi uurides keskendunud siiani parlamendivalimistele ja valitsuste moodustamisele, pööravad nüüd üha enam tähelepanu ka parteisisesele demokraatialle ning kandidaatide selekteerimisele. Noorte kaasatus nii parteide osakondade juhatustesse kui ka valimisnimekirjadesse on uudne, kuid oluline teema, sest noorteorganisatsioonid on erakondade jätkusuutlikkuse peamisi garantiisid. Noorte kaasamine erakonna juhtorganitesse ja valimisnimekirjadesse konsolideerib potentsiaalse poliitiku erakonnaga ning seob ka noorkandidaadi isiklikud valijad varakult partei ideoloogiaga (Hooghe, Stolle, Stouthuysen 2004, 194–196).

Kandidaatide selekteerimine kohalike omavalitsuste valimiste valimisnimekirjadesse on erakondade põhikirjade kohaselt eelkõige regionaalsete allüksuste õigus ja kohustus. Sellest tulenevalt analüüsin artiklis, kuidas mõjutab noorte kaasatus parteide piirkondlike osakondade juhatustesse noorte osakaalu kohalikes valimisnimekirjades ehk püstitan hüpoteesi: mida arvukamalt on noored esindatud osakonna juhatustes, seda rohkem on neid ka kohalikus valimisnimekirjas.

Noorte kaasatuse tähtsus

Artikkel keskendub kandidaatide selekteerimise kitsale sektorile – noorte kaasamisele osakondade juhatustesse ja noorte osakaalule kohalikes valimisnimekirjades.

Traditsiooniliselt on partei noorteorganisatsioonid väga oluline ühendustüli partei ja ülejäänud ühiskonna vahel, kujutades endast ühtlasi tähtsat uute liikmete värbamise kanalit ning tulevase eliidi kasvulava.

Noorte värbamine parteisse on eluliselt tähtis ka erakonna tulevikuväljavaateid arvestades. Kui erakonnal on noorte meelitamisega raskusi, kanduvad liikmete värbamise probleemid suure tõenäosusega tulevikku. Kartelliparteidele omaselt on erakonna liikmete ja valijaskonna side nõrgenenud. (Kartelliparteid on kujutatud parteide arengu neljanda astmena: esimese astme moodustasid “eliidi” parteid (19. sajandil), järgnesid massiparteid (1880–1960), kolmandana laia haarde parteid (alates 1945. aastast) ning neljandana (alates 1970. aastast) kartelliparteid (Katz, Mair 1995, 5–28).) Protsess süveneb veelgi, kui erakonnal ei õnnestu kaasata uusi liikmeid noorte hulgast, sest hilisemas eas on inimene isiksusena välja kujunenud ega tunne enam erakonnaga tugevat ideoloogilist ja võrgustikulist sidet (Hooghe, Stolle, Stouthuysen 2004, 196).

Erakonna tavaliikmeks värbamisele lisaks on oluline, et erakond noori motiveeriks ja neile rakenduse leiaks, näiteks valimiste perioodil kampaaniameeskonnas osalemine või mõni muu tegevus. Peale selle on noorteorganisatsioonide roll poliitilise võrgustiku loomine. Isegi kui isik ei ole noorteorganisatsioonis veedetud aja jooksul kandideerinud erakonna valimisnimekirjas ega kuulunud partei juhtorganitesse, on parteil hiljem teda kergem poliitilisse tegevusse mobiliseerida (Hooghe, Stolle, Stouthuysen 2004, 196). Poliitilist mobiliseerimist tulevikus ei tule vaadata pelgalt tulevaste kandidaatide värbamise seisukohalt; nagu Richard S. Katz ja Peter Mair on tänapäevaste kartelliparteide iseloomustamiseks välja toonud, panustavad parteid rohkem riigi institutsioonide mõjutamisele ning riigilt finantseeringu saavutamisse (Katz, Mair 1995). Seetõttu üritavad parteid mobiliseerida ka oma esindajaid avalikus sektoris ning kasutada ära parteilisest kuuluvusest tekkinud võrgustikku.

Kandidaatide selekteerimine

Enamikus nüüdisdemokraatiates on inimeste ja erakondade vaheline suhe hägustunud. Inimeste materiaalse heaolu paranemine ning haridustaseme tõus muudab nad üha enam sõltumatuks riigivalitsemise suunitlusega ühingutest, organisatsioonidest ja poliitilistest parteidest. Parteide kaugenemisega inimestest on märgatavalt suurenenud valijate volatiilsus, mis mõjutab oluliselt parteide haavatavust. Parteide valijaskonnad ei põhine enam niivõrd ideoloogial, kuivõrd meedias kujundataval pildil ning võimalikel skandaalidel (Pennings, Hazan 2001, 267–268).

Kandidaatide valikul on pikaajaline mõju ka tulevikku silmas pidades. Selekteeritud kandidaatide kvaliteet määrab ära tulevaste ametnike võimekuse ja taseme, valitud kandidaadid mõjutavad suurel määral erakonna näo kujunemist avalikkuse ees.

Valimisnimekiri piiritleb partei demograafilise, geograafilise ja ideoloogilise dimensiooni, mis komplekskena esindab partei suhtumist tehtud töösse ning samal ajal esitab nägemuse tulevasesst eliidist ja teostatavast poliitikast. Ehkki kõik kandidaadid ei ole nimekirjas võrdsel positsioonil, eriti suletud nimekirjade puhul, annab teatud surverühmade, näiteks naiste, vähemusrühmade või religioossete personide esiletõstmine signaali partei ideoloogiast (Katz 2001, 278). Et kujundada partei eelistusi ja võimaldada valijail aimata tulevikus teostatava poliitika olemust, piisab sellest, kui partei nimekirjades on esindatud näiteks rohkem kõrge- või madalapalgalisi või noori kandidaate. Kandidaatide nimekirjade puhul tuleb mängu veel psühholoogiline tegur – valijad usuvad, et neid esindab kindel kandidaat, ning kandidaat usub, et esindab kindlat ühiskonnarühma (Katz 2001, 279). Seetõttu on oluline, et nimekiri koosneks eri huvirühmade esindajatest ja haaraks võimalikult suurt valijaskonda.

Kandidaatide parteisisese selekteerimise meetodid ei ole valimistulemuste või inimeste valimiseelistuste mõjutamisel loomulikult määrav tegur. Eesti valimiste lähiajalugu on näidanud, kuidas parteisest demokraatlikku otsustusprotsessi kasutatakse kampaanias lööklausetena. Sellisel juhul ei ole kandidaatide selekteerimise avatumaks muutmise eesmärk pelgalt valikusõela demokratiseerimine, vaid otsene võitlus teiste parteidega “puhta partei” kuvandi saavutamiseks (Barnea, Rahat 2007, 384).

Samal ajal võib kandidaatide selekteerimine kujutada endast parteisisese konflikti allikat. Probleeme võib tekitada nii kandidaatide selekteerimise meetodite valik ehk see, mis alusel kandidaadid valitakse, kui ka see, kes on need lõplikud otsustajad, kes koostavad valimisnimekirja (Katz 2001, 280). Konfliktid võivad tekkida nii isiklikel ajenditel kui ka parteis kujunenud rühmade vahel; see võib lõppeda parteisisese koalitsiooni ja opositsiooni tekkimisega. Peale selle võib kandidaatide sõelumine ja soov muuta see avatumaks tekitada lõhe partei noorema põlvkonna ja staažikate parteilaste vahel, sest noorliikmed võivad avatumas selekteerimises näha võimalust lükata troonilt veteranpoliitikud, kes soovivad iga hinna eest parteisest *status quo*'d säilitada (Barnea, Rahat 2007, 386).

Kuigi kandidaatide valik on traditsiooniliselt olnud parteide regionaalsete üksuste eesõigus ja kandidaatide selekteerimist nähakse kui madalaima taseme üksuse õigust, on osa erakondi säilitanud keskkontori kui kõrgema taseme kontrolli valimisnimekirjade koostamise üle (Katz 2001, 281).

Kandidaatide selekteerimine Eestis

Erinevalt Ameerika Ühendriikidest, kus kandidaatide selekteerimisprotsess toimub avaliku võimu järelevalve all (Ware 1996, 259), ei ole Eestis kandidaatide selekteerimine seadustega piiritletud, vaid on jäetud partei siseasjaks. Kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seadus sätestab vaid, et erakond ja valimisliit koostavad kandidaatide

ringkonnanimikirja ning keelab ühel inimesel kandideerida rohkem kui ühes valimisringkonnas ja rohkem kui ühes valimisnimekirjas (Kohaliku omavalitsuse... 2002). Vastupidi Riigikogu valimistele, kus kandidaatide arv ringkonnanimikirjas võib ületada mandaatide arvu ringkonnas kuni kahe kandidaadi võrra, ei ole kohaliku omavalitsuse volikogude valimistel kandidaatide ringkonnanimikirja pikkus seadusega piiritletud (Riigikogu valimise seadus 2003). Sellest tulenevalt ei ole kandidaatide selekteerimisprotsessile valimisseaduse survet ja tähelepanu tuleks pöörata erakondade siseteguritele.

Põhikirjade põhjal võib kõigi Eesti suurimate erakondade struktuure pidada ühetaoliseks. Eesti erakondadel on regionaalsusel põhinev kolmeastmeline struktuur. Erakonna regionaalse struktuuri põhiüksus on osakond, mis teostab erakonna poliitikat kohaliku omavalitsuse tasandil. Kui erakonnal on maakonnas vähemalt kaks osakonda, võivad need moodustada maakondliku organisatsiooni ehk piirkonna. (1995. aastal vastu võetud Reformierakonna põhikiri nimetab kohaliku omavalitsuse tasandil tegutsevat väiksemat struktuuriüksust piirkondlikuks organisatsiooniks, mida ülejäänud erakonnad kasutavad maakondliku organisatsiooni terminina.) Erandiks on suuremad linnad Tallinn ja Tartu, mis maakondlikku organisatsiooni ei kuulu ning moodustavad eraldi erakonna linnalise osakonna, millel on maakondliku organisatsiooni õigused. Keskerakonna ja Res Publica põhikiri laiendas piirkonnaorganisatsiooni õigusi veel Narva, Kohtla-Järve ja Pärnu linnale. Erakondade kõrgeim organ on üldkogu, mis kutsutakse kokku vähemalt kord ühe aasta jooksul. Üldkogudevahelisel ajal juhib erakonna tööd üldkogul valitud erakonna juhatus (vt Erakonna Isamaaliit põhikiri 2005; Eesti Reformierakonna põhikiri 1995; Ühendus Vabariigi Eest – Res Publica põhikiri 2001; Eesti Keskerakonna põhikiri 2005; Sotsiaaldemokraatliku Erakonna põhikiri 2004; Eestimaa Rahvaliidu põhikiri). Erakondade põhikirjade analüüsi kohaselt on kohalike valimisnimekirjade koostamise vastutav allüksus osakondade juhatused või kohalikud valimistiimid, kelle koostatud ja järjestatud nimekirja kinnitab osakonna üldkogu. Erandiks on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna nimekirjade koostamine, seal paneb ka kandidaatide järjestuse paika osakonna liikmete hääletus üldkogul. Keskkontori roll jääb kohalike omavalitsuste valimiste puhul üldjuhul soovitavaks, küll aga võib intervjuude põhjal täheldada Rahvaliidu ja Keskerakonna peakontorite suuremat osalemist kohalike valimisnimekirjade koostamises.

Noorte esindatus valimisnimekirjades

Valimisnimekirjade koosseis kujundab parteide näo ja näitab suuresti ka valijaskonda, kelle hääli soovitakse valimistel eelkõige saada. Samuti peegeldavad nimekirjad parteide programmilisi eelistusi ehk seda, millistele ühiskonnarühmadele pööratakse enim tähelepanu nii valimiseelses kampaanias kui ka pärast edukaid valimisi võimu teostamisel.

Noort kandidaati määratlen artiklis kui kuni 35-aastast inimest. Vanuse on tinginud erakondade noortekogude põhikirjalised piirangud, mis sätestavad, kui kaua erakond tõlgendab oma liikmeid noorena. Keskerakonna Noortekogu ja Noorte Sotsiaaldemokraatide põhikirjad sätestavad klubi liikmeks olemise vanusepiiranguks 30 eluaastat (www.kesknooded.ee; www.noorsots.ee), Rahvaliidu noortel ja Reformierakonna noortekogul on vanuse ülempiir 35 eluaastat (www.rahvaliit.ee; www.reforminoored.ee). Soovides mitte välistada uuringus erakondade noortekogude kandidaate, piiritlesin 2005. aasta kohalike valimiste noorkandidaadid sünnikuupäevaga 16. oktoober 1969. Noorte paigutamine valimisnimekirjadesse ei pruugi tuua valimisvõitu, ent näitab selgesti, milline erakond pöörab noortele rohkem tähelepanu ning mõtleb süsteemselt uue poliitikute põlvkonna kasvatamisele. Tabelist 1, mis annab esimese ülevaate noorte kaasatusest valimisnimekirjadesse 2005. aasta kohaliku omavalitsuse volikogude valimistel, saab välja tuua kaks olulist näitajat: alla 35-aastaste arvulise koosseisu ja noorte

protsentuaalse osaluse valimisnimekirjades. Noorte protsentuaalne osakaal viitab erakonna püüdlustele haarata nooremat valijaskonda ja näitab noorte kaasatust erakonna tegevusse, noorte koguarv seevastu erakonna tulevase eliidi potentsiaali ehk kui suure hulga inimeste seast saab partei tulevase poliitikuid valida.

Tabelist 1 ilmneb, et kõige rohkem panustas noortele erakond Res Publica. Ehkki Res Publica valimisnimekirjad olid kokku ligi tuhande inimese võrra lühemad kui suurima kandideeri-jaskonnaga Rahvaliidul, piisas 15 protsenti suuremast noorte osakaalust valimisnimekirjades, et ületada Rahvaliidu nimekirjades kandideerinud noorte arv paarikümne kandidaadi võrra. Tabeli teises äärmuses on Keskerakond ja Sotsiaaldemokraatlik Erakond. Vaadeldes alla 35-aastaste kandidaatide arvu nimekirjades kogusummas, on Sotsiaaldemokraatlik Erakond selgelt punase laterna osas, jäädes 219 noore kandidaadiga esimestest ligi kolm korda maha. Kui aga arvestada sotsiaaldemokraatide väga lühikest kogunimekirja ja noorte protsentuaalset osalust valimisnimekirjades, siis selgub, et Sotsiaaldemokraatlik Erakond panustab oma tegevuses noortele küllaltki tugevalt. Suhtelisel skaalal on kõige vähem noori valimisnimekirjadesse paigutanud Keskerakond, jäädes Res Publica noorte suhtarvult maha üle kahe korra; samal ajal ei hiilga Keskerakond ka noorte absoluutarvu skaalal.

Tabel 1. Noorte kaasamine valimisnimekirjadesse

Erakond	Nimekirjade pikkus (inimeste arv)	Neist alla 35-aastasi	Noorte osalus valimisnimekirjades (%)
Keskerakond	2485	430	17,3
Rahvaliit	2875	620	21,6
(Valimisliidud)	3891	889	22,8
SDE	811	219	27,0
Isamaaliit	1080	295	27,3
Reformierakond	1818	559	30,8
Res Publica	1736	640	36,9

ALLIKAS: Autori arvutused Vabariigi Valimiskomisjoni andmete põhjal.

Kandideerimine omavalitsuste lõikes

Uurimistöö huvides olen jaotanud omavalitsused elanike arvu alusel rühmadesse. Kõige väiksemas rühmas on omavalitsused, kus oli 2005. aasta alguse seisuga vähem kui 2000 elanikku. Samal ajal on esimene rühm kõige suurem, sisaldades 130 omavalitsust, alates

241 elanikuga Vormsi vallast kuni 1953 elanikuga Rakke vallani. Teise rühma moodustavad 67 suuremat valda ja väiksemat linna, millest väikseim on Tahkuranna vald ning suurim 4800 elanikuga Võru vald. Kolmandasse kuuluvad juba keskmise suurusega linnad alates Sauest kuni Rakvereni, selles rühmas on kokku 34 omavalitsust. Eelviimase rühma moodustavad Viljandi, Pärnu, Kohtla-Järve, Narva ja Tartu ning viimase rühma elanike arvult suurim omavalitsusüksus Tallinn. Jaotamine on oluline, sest erakondade näitajad varieerusid eri suurusega omavalitsuste lõikes rohkem kui 50 protsendi ulatuses, ning võimaldab saada selgema ülevaate erakondade tegevusest kandidaatide värbamisel.

Tabel 2. Noorte kaasamine valimisnimekirjadesse kohaliku omavalitsuse suuruse alusel

Erakonna nimekiri	Kohaliku omavalitsuse suurus (inimest)				
	kuni 2 000	2 000 – 5 000	5 000 – 20 000	20 000 – 300 000	Tallinn
Keskerakond	19,20	18,20	14,60	13,40	22,60
Reformierakond	33	31,40	28,10	20,90	41,70
Rahvaliit	21,20	20,40	19,80	38,80	22*
Isamaaliit	33,20	26,40	24,60	25,20	23,70
Res Publica	30,20	38,10	43,50	41	40,80
SDE	22,50	29,10	29,30	27,10	22*

Märkus: *Rahvaliit ja Sotsiaaldemokraatlik Erakond olid Tallinna valimisringkondades esindatud ühise nimekirjaga.

ALLIKAS: Autori arvutused Vabariigi Valimiskomisjoni andmete põhjal.

Tabelist 2 võib peaaegu kõigi erakondade puhul näha stabiilset noorte kaasatust kõigis omavalitsustüüpides. Noorte kandidaatide osakaal parteide valimisnimekirjades ei kõigu erinevaid omavalitsustüüpe läbivalt üldiselt üle 10 protsendi. Huvitav erand on Rahvaliidu tulemus suuremate linnade rühmas, kus noorte kandidaatide osakaalu näitaja erines peaaegu kaks korda erakonna üleriigilisest keskmisest. Eriti tugevalt paistis silma nooremate kandidaatide hulk Viljandis, kus 26 kandidaadist olid 16 alla 35-aastased ehk noorte osakaal Rahvaliidu nimekirjas oli koguni 61%. Erandi võis tingida Rahvaliidu traditsiooniliselt suhteliselt nõrk positsioon suuremates linnades ja soov haarata noorte kaudu uut valijaskonda. Samal ajal näitab see kindlasti ka noorte parteisisest usaldamist ning erakonna jätkusuutlikkust linnalistes piirkondades.

Rahvaliidule vastupidist trendi ilmutab suuremate linnade rühmas Reformierakond, kus noorte osalus valimisnimekirjades on peaaegu 10 protsenti madalam erakonna üleeestilisest keskmisest. Noorte vähest osakaalu Reformierakonna suuremate linnade

nimekirjades võib seletada erakonna varasema võimul oldud perioodiga, mille jooksul on partei tuumiku ja eestvedajate autoriteet liikmeskonna ja avalikkuse ees nõnda konsolideerunud, et noortel on raske ennast tõestada.

Kes kellele panustab

Väikevaldade rühmas tuleb noorte osakaalu näitajasse suhtuda teatud ettevaatlikkusega, sest seal ei tähenda noorte suur protsentuaalne osakaal alati erakonna häälestatust noorele valijaskonnale, vaid viitab hoopis piiratud inimkapitalile. Näiteks Isamaaliidul oli väikeste omavalitsuste valimisnimekirjades kolmandik kandidaatidest alla 35 eluaasta. Samal ajal oligi mitmes väikeses omavalitsuses Isamaaliidu nimekirjas ainult üks inimene. See mõjutas statistikat, kuid tegelikult ei anna ühe kandidaadiga valimisnimekirjad objektiivset ülevaadet erakonna panustamisest noortele.

Suurte linnade rühmast eraldasin Tallinna valimisringkonnad, sest noorte kandidaatide osakaal Tallinnas erineb tunduvalt ülejäänud linnade näitajatest. Tallinnas on peaaegu kõik erakonnad suurendanud noorte hulka valimisnimekirjades, mida võib põhjendada erakondade noorteklubi aktiivsema tegevusega pealinnas. Res Publica ja Reformierakonna puhul lisandub vastandumine Keskerakonnale, kes haarab pigem eakamat valijaskonda.

Võrreldes põgusalt noorte osa Tallinna valimisnimekirjades ja erakondade valimisplatvormi, võib leida kinnitust väitele, et noorte osatähtsus nimekirjades on seotud erakonna programmiliste lubadustega ning sooviga haarata nooremat valijaskonda. Eriti ilmekalt kinnitab seda Res Publica ja Keskerakonna võrdlemine. Res Publica põhilised lubadused 2005. aasta valimistel Tallinnas olid lasteaedade järjekordade lõpetamine, 2000-kroonise laste kasvuraha sisseseadmine ning lasteaedade ja koolide renoveerimine (Postimees, 6.10.2005). Samal ajal väärtustas Keskerakond rohkem eakaid ja vähem kindlustatud, lubades pensionäridele igakuist 700-kroonist hinnatõusu kompensatsiooni (Eesti Keskerakonna valimisplatvorm kohalike omavalitsuste volikogude valimistel 2005). Samasuguseid suundumusi võib näha ka Reformierakonna Tallinna valimisplatvormis, kus lisaks Tallinna peamagistraalide rekonstrueerimisele olid esimeste punktidenäha ära märgitud lastehoiuraha kehtestamine ning laste sportimisvõimaluste parandamine (Postimees, 6.10.2005).

Eelöeldust võib järeldada, et noorte kaasatus erakondade valimisnimekirjadesse peegeldab erakonna programmilisi seisukohti ja soovi haarata valimistel nooremat valijaskonda. Erakondade valimisplatvormide ja -nimekirjade vanuselise koosseisu vahel paistab esmapilgul olevat üsna ilmne seos, kuid kaugeleulatuvate järelduste tegemiseks tuleks seda teemat kindlasti põhjalikumalt uurida.

Noorte kaasatus juhatustesse

Lähtudes Eesti erakondade põhikirjadest, selekteeritakse kohaliku omavalitsuse volikogude valimiste kandidaadid küllaltki detsentraliseeritult, sest kõigis erakondades on valimisnimekirjade koostamise õigus ja kohustus antud kohalike osakondade juhatuste pädevusse ning juhatuse moodustatud nimekirja kinnitab osakonna üldkogu (Sotsiaaldemokraatlikus Erakonnas järjestab osakonna üldkogu juhatuse ülesseatud kandidaadid). Sellest lähtudes tuleks otsustajate ning valimisnimekirjade vanuselise koosseisu seoste analüüsimisel keskenduda eelkõige erakondade regionaalsete allüksuste ehk osakondade juhatuste uurimisele.

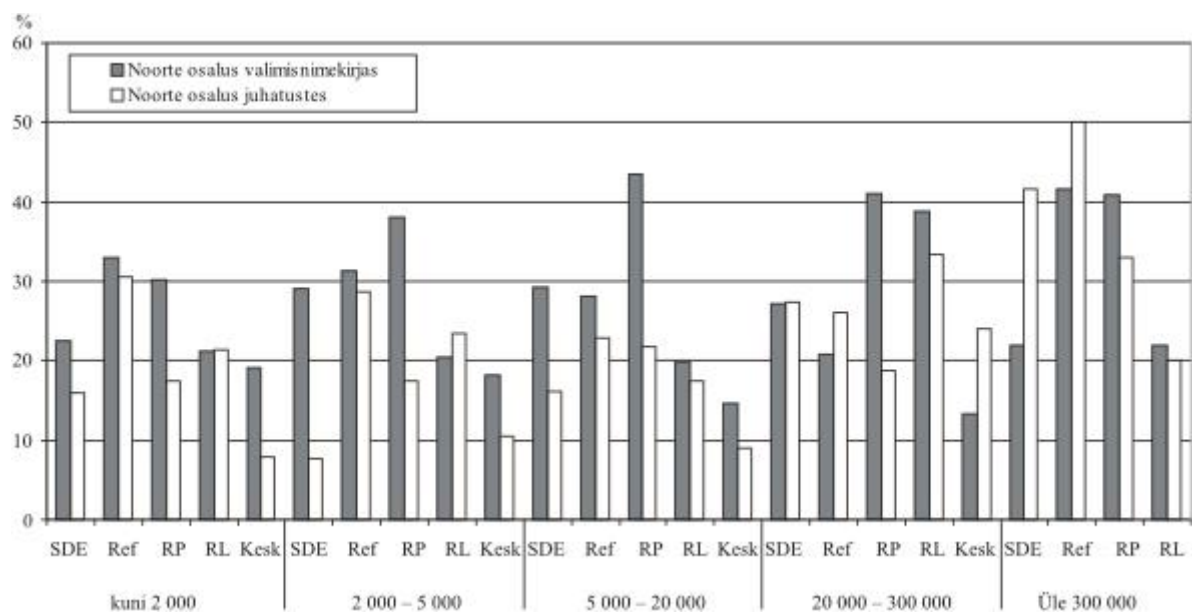
Osakondade juhatuste analüüs osutus keeruliseks, sest võrrelda tuli kokku 684 valimisnimekirja ja sellega paralleelselt sama palju osakondade juhatusi. Uurimise algstaadiumis selgus, et Isamaaliitu ei ole võimalik antud töös käsitleda, sest 2005. aasta kohalike valimiste eelsete juhatuste protokollid puudusid või ei soovitud juhatuste koosseise avaldada. Samadel põhjustel jäi teadmata Keskerakonna Tallinna piirkonna

juhatuse koosseis 2005. aasta valimiste eelsel perioodil. Seetõttu kaasasin osakondade juhatuste analüüsi viis erakonda – Eesti Reformierakonna, Ühenduse Vabariigi Eest – Res Publica, Eestimaa Rahvaliidu, Eesti Keskerakonna ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna. Osakondade juhatuste suurus erineb eelkõige piirkonniti. Väikevaldade rühmas puudusid peaaegu kõigil erakondadel osakonnad ning valimisnimekirjade koostamise kohustus kandus maakondlikule allüksusele. Osakonna juhatuse suurus varieerus ühest liikmest (osakonna esimehest) väiksemates omavalitsustes paarikümne liikmeni suuremate linnade ja pealinna arvestuses.

Joonis 1 annab ülevaate noorte kaasatusest ringkonnanimikirjadesse võrdluses noorte kuulumisega osakondade juhatustesse omavalitsusüksuste suuruse alusel.

Noorte kaasatuse poolest osakondade juhatustesse eristuvad erakondade võrdluses eelkõige Reformierakond ja Keskerakond. Kui suuremad linnad välja arvata, on Reformierakond peaaegu kõigi omavalitsusrühmade arvestuses kaasanud partei juhtimisse kõige rohkem alla 35-aastasi liikmeid, pealinna arvestuses küünib noorte kaasatus koguni 50 protsendini. Keskerakond paistab seevastu silma noorte vähesa kaasamisega, jäädes väiksemates omavalitsustes 5–10 protsendini ning ulatub suuremate linnade arvestuses veerandini juhatuste koosseisust. Teistes erakondades on noorte kaasatus üldjuhul stabiilselt ligikaudu 20 protsenti osakondade juhatuste koosseisust.

Joonis 1. Noorte kaasatus osakondade juhatustesse ning valimisnimekirjadesse

SDE – Sotsiaaldemokraatlik Erakond; Ref – Reformierakond; RP – Res Publica; RL – Rahvaliit; Kesk – Keskerakond.

ALLIKAS: Vabariigi valimiskomisjon, Priit Kallakas.

Suurem keskus, aktiivsemad noored

Joonis näitab ilmekalt, et noorte osakaal valimisnimekirjades ja osakondade juhatustes kasvab koos omavalitsuse elanike arvuga, mis viitab järjekordselt erakondade noorteorganisatsioonide aktiivsemale tegevusele linnalistes asulates. Kui üldjuhul on noorte osalus valimisnimekirjades suurem kui juhatustes, siis erand on Keskerakond ja Reformierakond suuremate linnade rühmas ning Reformierakonna ja sotsiaaldemokraatide tulemused pealinna arvestuses. See tuleneb suure tõenäosusega haldusaparaadi ning seega ka juhatuste noorest koosseisust. Samal ajal on valimistel edu saavutamiseks vaja kaasata endiselt vanemaid ja tuntumaid poliitikuid, mis ei lase

hoolimata noorte suurest arvust valimisnimekirjades noorkandidaatide osalusmäära liiga kõrgele tõusta.

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna Tallinna ringkonna kahe näitaja suur erinevus on tingitud järjekordselt sotsiaaldemokraatide ja Rahvaliidu ühisest valimisnimekirjast. Kui Rahvaliidu kandidaadid eraldada Tallinna sotsiaaldemokraatide valimisnimekirjast, ning eeldada, et noorte kaasatus ringkonnanimikirjadesse kasvab sarnaselt teiste erakondadega omavalitsuste suurenedes, tõuseks Sotsiaaldemokraatliku Erakonna noorte osalus Tallinna ringkonnanimikirjades peaaegu 10 protsendipunkti võrra.

Esitatud joonis kinnitab suuresti artikli põhihüpoteesi – mida rohkem on noori kaasatud osakondade juhatustesse, seda enam on neid kaasatud erakonna valimisnimekirjadesse. See ei pruugi küll valimisvõitu tuua, kuid näitab selgesti, milline erakond pöörab noortele rohkem tähelepanu ning mõtleb süsteemselt uue poliitikute põlvkonna kasvatamisele. Erakondade noorteorganisatsioonid hakkavad kujunema parteide suurimaks uute liikmete värbamise kanaliks. Erakonna sisestruktuurides noortele rakenduse leidmine aitab uut poliitikute põlvkonda siduda erakonna ideoloogia ja võrgustikuga, parteil on tulevikus kergem mobiliseerida noori nii kampaaniameeskondadesse kui ka poliitilistele ametikohtadele.

Kasutatud kirjandus

Barnea, S., Rahat, G. (2007). Reforming Candidate Selection Methods. – Party Politics, vol 13, pp 375–394.

Eesti Keskerakonna valimisplatvorm kohalike omavalitsuste volikogude valimistel, 2005. – <http://www.saadik.ee/programm2005.php> (18.05.2008).

Hooghe, M., Stolle, D., Stouthuysen, P. (2004). Head Start in Politics. – Party Politics, vol 10, no 2, pp 193–212.

Katz, R. (2001). The Problem of Candidate Selection and Models of Party Democracy. – Party Politics, vol 7, no 3, pp 277–296.

Katz, R., Mair, P. (1995). Changing Models of Party Organization and Party Democracy: The Emergence of the Cartel Party. – Party Politics, vol 1, no 5, pp 5–28.

Kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seadus (2002). – <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=12749230> (30.10.2008).

Pennings, P., Hazan, R. (2001). Democratizing Candidate Selection: Causes and Consequences. – Party Politics, vol 7, no 3, pp 267–275.

Reformierakonna valimislubadused Tallinnas 2005. aasta valimistel. – <http://www.postimees.ee/061005/esileht/valimised/179277.php> (6.11.2008).

Res Publica valimislubadused Tallinnas 2005. aasta valimistel. – <http://www.postimees.ee/061005/esileht/valimised/179280.php> (6.11.2008).

Riigikogu valimise seadus (2003). – <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=1045561> (30.10.2008).

Vabariigi valimiskomisjoni 2005. aasta kohaliku omavalitsuse volikogu valimiste koondstatistika.

Ware, A. (1996). Political Parties and Party Systems. New York: Oxford University Press. Äriregistri erakondliku kuuluvuse andmebaas seisuga 1.01.2006.